

[Time: 3 Hours]

[Marks: 100]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:
1. All questions are compulsory.
 2. All questions have equal marks.
 3. Figures to the right indicate marks to sub-question.

1. Attempt **any two** of the following.
 - a) Evaluate the role of Swami Dayanad Saraswati in the establishment of Arya Samaj. 10
 - b) Describe the teachings and activities of Satyashodhak Samaj. 10
 - c) Discuss the impact of reform movements on society and culture. 10
2. Attempt **any two** of the following.
 - a) State the main stages in the development of English education in India. 10
 - b) Assess the significance of press in the socio economic awakening of India. 10
 - c) Explain the different modes of transportation in India during the British rule. 10
3. Attempt **any two** of the following.
 - a) Write a detailed note on commercialisation of Agriculture. 10
 - b) Review the idea of Economic Drain, as explained by Dadabhai Naoroji. 10
 - c) Give an account of deindustrialisation in India during the British rule. 10
4. Attempt **any two** of the following.
 - a) Examine the problems faced by women before independence. 10
 - b) Narrate the efforts taken by social reformers to uplift the status of Dalits. 10
 - c) Enumerate the factors that led to Peasant's Movements in India. 10
5. Write short notes on **any two** of the following.
 - a) Singh Sabha 10
 - b) Impact of Transport and Communication 10
 - c) Development of large scale industries 10
 - d) Tribal uprisings 10

TURN OVER

2

(मराठी भाषांतर)
(वेळ - ३ तास)

गुण : १००

सुचना: १. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
३. उजवीकडील अंक उपप्रश्नांचे गुण दर्शवतात.

१. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
- अ) आर्य समाजाच्या स्थापनेत स्वामी दयानंद सरस्वतींची भूमिका स्पष्ट करा. १०
- ब) सत्यशोधक समाजाची शिकवण आणि कार्याचे वर्णन करा. १०
- क) सुधारणा चळवळीचा समाज आणि संस्कृतीवर झालेल्या परिणामाची चर्चा करा. १०
२. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
- अ) भारतातील इंग्रजी शिक्षणाच्या विकासातील महत्त्वाचे टप्पे स्पष्ट करा. १०
- ब) भारतातील सामाजिक आणि आर्थिक जागृतीतील वृत्रपत्रांच्या भूमिकेचे मूल्यांकन करा. १०
- क) ब्रिटीश राजवटीतील भारतातील विविध वाहतूक व्यवस्थेची माहिती द्या. १०
३. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
- अ) शेतीचे व्यापारीकरण यावर टिप लिहा. १०
- ब) दादाभाई नौरोजी यांच्या आर्थिक निःसारण सिध्दांताचा आढावा घ्या. १०
- क) ब्रिटीश कालखंडात झालेल्या भारतातील अनौद्योगिकरणाची माहिती द्या. १०
४. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
- अ) स्वातंत्र्य पूर्व कालखंडातील स्त्रियांच्या समस्यांचे परीक्षण करा. १०
- ब) दलितांच्या उध्दारकरीता समाजसुधारकांनी केलेल्या कार्याचे वर्णन करा. १०
- क) भारतातील शेतकऱ्यांच्या चळवळीस कारणीभूत असणारे घटक सांगा. १०
५. टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) :
- अ) सिंग सभा १०
- ब) वाहतूक व संदेशवहन व्यवस्थेचा परिणाम १०
- क) मोठ्या उद्योगधंद्यांचा विकास १०
- ड) आदिवासींचे उठाव १०